

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Методологічні та теоретичні проблеми психології
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій. Кафедра психології, політології та соціокультурних технологій
Розробник(и)	Тарасова Тетяна Борисівна
Рівень вищої освіти	Другий рівень вищої освіти, НРК – 7 рівень, QF-LLL – 7 рівень, FQ-EHEA – другий цикл
Семестр вивчення навчальної дисципліни	16 тижнів протягом 1-го семестру
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг становить 5 кред. ЄКТС, 150 год. Для денної форми навчання 40 год. становить контактна робота з викладачем (24 год. лекцій, 16 год. практичних занять), 110 год. становить самостійна робота.
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна для освітньої програми "Організаційна психологія"
Передумови для вивчення дисципліни	Передумови для вивчення відсутні
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

На основі засвоєння основних теоретико-методологічних понять навчальної дисципліни набування магістрантами структурно-логічно впорядкованим і практико орієнтованим осмисленням ключових категорій психології; оволодіння психологічною спостережливістю, творчим підходом до рішення конкретних дослідницьких та практичних професійних проблем; набування професійно значущих якостей особистості майбутнього фахівця.

4. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1 Методологія і теорія в системі наукового знання

Сутність поняття "наука". Наукове та ненаукове знання. Структура сучасного наукового знання. Способи побудови та підтвердження наукових теорій. Методологія та теорія у складі наукового знання. Загальне уявлення про методологію науки. Визначення методології науки. Структура та функції методологічного знання. Рівні методології. Значення психологічного знання для методології науки. Поняття методу та методики. Специфіка методології психології. Особливості психологічного знання. Ненаукове та наукове психологічне знання. Раціональна та емпірична психологія. Психологія як сучасна наука. Структура і специфіка психологічних теорій. Практика і психологічна теорія. Історія психології - історія становлення основних методологічних та теоретичних проблем і категорій.

Тема 2 Методологічні проблеми та принципи психології

Фундаментальні методологічні проблеми психології. Психофізична і психофізіологічна проблема. Проблема біологічного та соціального. Проблема суб'єкту та суб'єктності. Проблема одиниць аналізу психічного. Проблема методологічного підходу (концепції) в психології. Проблема об'єктивного методу в психології. Методологічні принципи в сучасній вітчизняній психології. Поняття принципу в наукових дослідженнях. Чотири рівні методологічних принципів: I - філософські, II - загальнонаукові, III - загальнопсихологічні, IV - конкретні експериментальні. Загально-психологічні принципи. Принцип детермінізму. Діяльнісний підхід у психології і принцип активності. Принцип розвитку. Принцип системності в психологічній науці. Основні категорії психології.

Тема 3 Категорія об'єкту психології

Проблема об'єкту психології як науки. Матеріалістичне та ідеалістичне розуміння сутності й походження психіки. Поняття про психіку. Специфічні властивості психічного відображення. Основні функції психіки. Мозок і психіка. Фізіологічні основи психічної діяльності. Будова нервової системи, головного мозку людини. Умовно-рефлекторна теорія І.П. Павлова. Локалізація психічних функцій та функціональна асиметрія півкуль головного мозку. Психіка та еволюція нервової системи. Свідомість як вищий рівень психічного відображення. Соціально-історична детермінація свідомості. Основні ознаки свідомості. Поняття несвідомого. Види неусвідомлюваних психічних явищ.

Тема 4 Категорія особистості

Поняття "особистість". Особистість як об'єкт і суб'єкт соціальної взаємодії. Проблема співвідношення біологічного та соціального в структурі та розвитку особистості. Основні періоди в історії вивчення та дослідження особистості. Типи теорій особистості. Проблема структури особистості в різних теоретичних напрямках психології. Узагальнена структура особистості в роботах вітчизняних психологів. Поняття потреби. Класифікації потреб. Проблема походження та співвідношення потреб. "Піраміда потреб" за А. Маслоу. Поняття мотиву та мотивації. Неусвідомлювані мотиви. Види установок та їх прояви. Усвідомлювані мотиви. Сутність, характеристики та види інтересів. Структура та види переконань. Сутність та види прагнень. Поняття про спрямованість особистості. Види спрямованості особистості. Поняття про самосвідомість особистості, її функції та етапи формування. "Я-образ" особистості. Види "Я-образів". Самооцінка особистості. Види самооцінки. Рівень домагань. Самоповага. Самоефективність та самопрезентація. Поняття про психологічний захист особистості. Механізми психологічного захисту особистості. Формування та розвиток особистості. Шляхи, умови, фактори особистісного зростання. Особистість як суб'єкт і об'єкт навчання, виховання і самотворення. Поняття "життєвий проект" особистості.

Тема 5 Категорії активності, діяльності, поведінки, вчинку

Активність та діяльність. Поняття про діяльність. Основні відмінні риси діяльності особистості. Діяльність як фактор розвитку індивіда і становлення людської особистості та індивідуальності. Діяльність як психофізіологічний процес та соціально-історична сутність діяльності. Структура діяльності. Види дій. Компоненти дій та їх функції. Інтеріоризація та екстеріоризація дій у діяльності людини. Освоєння діяльності. Сутність навичок і вмінь. Класифікація навичок і вмінь. Етапи формування навичок. Змінення компонентів дії внаслідок формування навички. Взаємодія навичок. Поняття про звички. Види звичок: за походженням; за впливом на організм. Особливості формування звичок та їх роль в життєдіяльності людини. Основні види діяльності. Поняття про поведінку. Особливості поведінки людини. Вчинок – як структурна одиниця поведінки людини. Структура та види вчинків. Адаптивна та неадаптивна поведінка особистості.

Тема 6 Категорія пізнання людиною світу

Увага як умова пізнання. Функції уваги. Фізіологічні основи уваги. Види уваги. Властивості уваги. Неуважність, її причини. Види неуважності. Чуттєвий рівень пізнання: відчуття та сприймання. Поняття про відчуття. Фізіологічна основа відчуттів. Класифікація відчуттів. Основні властивості відчуттів. Загальні закономірності відчуттів. Поняття про сприймання. Фізіологічна основа сприймання. Загальні властивості та індивідуальні особливості сприймань. Класифікація і види сприймань. Особливості сприймання людиною часу, простору, руху. Пам'ять. Теорії пам'яті в психології. Класифікація видів пам'яті. Процеси пам'яті. Основні види запам'ятовування. Відтворювання. Види відтворювання. Збереження та забування. Закони збереження та забування. Індивідуальні особливості пам'яті. Віші пізнавальні процеси: мислення та уява. Поняття про мислення. Основні характеристики мислення. Взаємозв'язок мислення та мови. Фізіологічні основи мислення. Функції мислення. Проблема "мислення тварин". Логічні форми мислення. Поняття, їх види. Правила визначення понять. Судження. Види суджень. Умовиводи, види умовиводів. Розумові операції. Види мислення. Індивідуальні особливості мислення людини. Поняття про уяву. Роль уяви в житті людини. Основні функції уяви. Фізіологічні основи уяви. Уява та органічні процеси. Класифікація видів уяви. Аналітико-синтетичний характер засобів уяви. Індивідуальні особливості уяви людини. Креативність.

Тема 7 Категорія емоційно-вольової регуляції

Переживання людини як форма відображення дійсності. Емоції і почуття: сутність та співвідношення понять. Основні функції емоцій і почуттів. Фізіологічні основи емоцій. Специфіка емоцій та почуттів людини. Класифікація емоцій та почуттів. Поняття про фундаментальні емоції за К.С. Ізардом. Емоційні властивості особистості, їх прояви та формування. Поняття про волю. Ознаки вольової поведінки. Функції волі. Вольова регуляція поведінки: внутрішня і зовнішня. Локуси контролю та воля. Загальні властивості волі. Теорії волі. Фізіологічні основи волі. Роль другої сигнальної системи у формуванні вольових дій. Мимовільні та довільні дії. Прості та складні довільні дії. Характеристика та структура вольового акту. «Боротьба мотивів» у вольовому акті. Зв'язок волі та почуттів.

Тема 8 Категорія складних індивідуально-психологічних властивостей особистості

Поняття про темперамент. Історія розвитку вчення про темперамент. Тип ВНД як фізіологічна основа темпераменту. Характеристика типів темпераменту за основними властивостями. Вимоги діяльності та тип темпераменту. Поняття про характер. Природні і соціальні умови формування характеру. Фізіологічна основа характеру. Теоретичні та експериментальні підходи до дослідження характеру. Поняття про "рису характеру". Структура характеру. Провідні риси характеру. Типологія характеру як центральна проблема експериментальних досліджень і теоретичних пошуків. Поняття про акцентуацію характеру. Поняття про здібності. Проблема походження здібностей: природне і соціальне у здібностях. Показники здібностей. Історія експериментального дослідження здібностей. Показник IQ та можливості його використання при вивченні здібностей. Структура здібностей. Теоретичні та практичні здібності. Загальні та спеціальні здібності. Рівні розвитку здібностей.

Тема 9 Категорія спілкування

Спілкування та його значення в житті людини. Функції спілкування. Потреба у спілкуванні як одна з найпотужніших потреб особистості. Взаємозв'язок спілкування та діяльності. Основні характеристики та види спілкування. Структура спілкування: комунікативна, інтерактивна та перцептивна сторони. Сутність комунікативного аспекту спілкування. Структура комунікативного акту. Особливості людської комунікації. Вербальні та невербальні засоби спілкування. Спілкування та мовлення. Типи невербальної комунікації. Сутність інтерактивного аспекту спілкування. Поняття "соціальна роль". Різновиди соціальних ролей. "Рольове віяло" особистості. Механізми міжособистісного сприймання у процесі пізнання та розуміння іншої людини

Тема 10 Категорії групи та особистості в групі

Поняття соціальної групи. Група як суб'єкт діяльності. Основні характеристики групи. Загальна класифікація груп. Поняття рівня розвитку групи. Колектив як група. Поняття великої групи. Загальна характеристика великих соціальних груп. Види стихійних груп. Психологічні механізми наповнення. Мала група в соціальній психології. Класифікація малих груп. Психологічна структура та динамічні процеси в групі. Загальна характеристика процесів диференціації та інтеграції в малій групі. Феномени взаємодії особистості та групи. Феномен групового тиску. Поняття конформізму, його сутність як соціально-психологічного феномену. Різновиди конформізму. Класичні експерименти з дослідження конформізму. Підкорення, як різновид конформізму. Умови прояву конформності. Соціальна фасилітація. Психологічні причини соціального збудження. Соціальні лінощі. Індивідуальні зусилля та групова робота. Деіндивідуалізація особистості. Поняття та соціальні обставини виникнення. Групова поляризація. Поняття групової поляризації. Теорії групової поляризації. Огруплене мислення. Симптоми огрупленого мислення.

Тема 11 Категорія психічного розвитку і формування особистості людини

Проблема співвідношення біологічного і соціального впливу на психічний розвиток та формування особистості. Концепції психічного розвитку та формування особистості: біогенетичні, соціогенетичні, теорія конвергенції двох факторів, персоногенетичний підхід, когнітивний підхід. Епігенетична теорія розвитку особистості Е. Еріксона. Розвиток людини як процес оволодіння соціально-історичним досвідом. Історико-культурна теорія розвитку вищих психічних функцій Л.С. Виготського про джерело психічного розвитку, рушійні сили та фактори розвитку. Основні закони психічного розвитку та формування особистості людини. Основні лінії та напрямки психічного розвитку та формування особистості людини. Проблема зв'язку навчання та розвитку. Концепція Ж. Піаже про інтелектуальний розвиток дитини та співвідношення навчання і розвитку. "Експерименти Піаже" та висновки з них. Л.С.Виготський про співвідношення навчання та розвитку. "Рівень актуального розвитку" та "зона найближчого розвитку".

Тема 12 Категорія вікового періоду

Проблема здійснення вікової періодизації психічного розвитку. Одиниці поділу онтогенезу. Типологія "віку" та її теоретичні засади. Теорія вікової періодизації у вітчизняній психології: принцип історизму (Л.С.Виготський), принцип діяльнісного підходу (О.М.Леонтьєв). Поняття вікового періоду: соціальна ситуація розвитку, провідний вид діяльності, вікові новоутворення, кризи розвитку, закон чергування різних типів діяльності. Вікова періодизація психічного розвитку людини. Механізм зміни вікових періодів. Загальна характеристика вікових періодів впродовж життя: методологічні та теоретичні проблеми.

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

PH1	Здійснювати ефективний пошук у різних джерелах та з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій науково обґрунтованої інформації щодо методолого-теоретичних засад сутності основних категорій психології і продуктивне використання такої інформації в професійній діяльності.
PH2	Демонструвати пріоритетність норм закону, етичних принципів та загальнолюдських цінностей в питаннях психологічних засобів забезпечення ефективної діяльності організації.
PH3	Здійснювати та переконливо презентувати науково обґрунтований аналіз методолого-теоретичних засад сутності основних категорій психології та адекватно використовувати їх у професійній діяльності.
PH4	Вміти компетентно визначати загальні проблеми збереження та покращення психічного благополуччя працівників організації у транзитивному суспільстві; здійснювати адекватний та ефективний пошук шляхів їх вирішення.
PH5	Формулювати думку творчо, логічно, доступно, толерантно дискутувати, переконливо обстоювати власну позицію.
PH6	Проявляти відповідальне ставлення до саморозвитку власних особистісних якостей та професійної компетентності

6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Програмні результати навчання, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна.
Для спеціальності 053 Психологія:

ПР1	Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.
ПР9	Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.
ПР10	Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.
ПР13	Комплексно забезпечувати збереження та покращення психічного благополуччя працівників організації у транзитивному суспільстві.

7. Роль освітнього компонента у формуванні соціальних навичок

Загальні компетентності та соціальні навички, формування яких забезпечує навчальна дисципліна:

СН1	ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
СН2	ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
СН3	ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
СН4	ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
СН5	ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
СН6	Здатність до забезпечення здорового способу життя особистості та групи

8. Види навчальних занять

Тема 1. Методологія і теорія в системі наукового знання
Лк1 "Методологія і теорія в системі наукового знання" (денна) Сутність поняття "наука". Наукове та ненаукове знання. Структура сучасного наукового знання. Способи побудови та підтвердження наукових теорій. Методологія та теорія у складі наукового знання. Загальне уявлення про методологію науки. Визначення методології науки. Структура та функції методологічного знання. Рівні методології. Значення психологічного знання для методології науки. Поняття методу та методики. Специфіка методології психології. Особливості психологічного знання. Ненаукове та наукове психологічне знання. Раціональна та емпірична психологія. Психологія як сучасна наука. Структура і специфіка психологічних теорій. Практика і психологічна теорія.
Тема 2. Методологічні проблеми та принципи психології

Лк2 "Методологічні проблеми та принципи психології" (денна)

Фундаментальні методологічні проблеми психології. Психофізична і психофізіологічна проблема. Проблема біологічного та соціального. Проблема суб'єкту та суб'єктності. Проблема одиниць аналізу психічного. Проблема методологічного підходу (концепції) в психології. Проблема об'єктивного методу в психології. Методологічні принципи в сучасній вітчизняній психології. Поняття принципу в наукових дослідженнях. Чотири рівні методологічних принципів: I - філософські, II - загальнонаукові, III - загальнопсихологічні, IV - конкретні експериментальні. Загально-психологічні принципи. Принцип детермінізму. Діяльнісний підхід у психології і принцип активності. Принцип розвитку. Принцип системності в психологічній науці. Основні категорії психології.

Тема 3. Категорія об'єкту психології

Лк3 "Категорія об'єкту психології" (денна)

Проблема об'єкту психології як науки. Матеріалістичне та ідеалістичне розуміння сутності й походження психіки. Поняття про психіку. Специфічні властивості психічного відображення. Основні функції психіки. Психіка та еволюція нервової системи. Свідомість як вищий рівень психічного відображення. Соціально-історична детермінація свідомості. Основні ознаки свідомості. Поняття несвідомого. Види неусвідомлюваних психічних явищ.

Пр1 "Категорія об'єкту психології" (денна)

1. Теоретичні питання. Методологічні проблеми категорії об'єкту психології: а. Психофізична і психофізіологічна проблема б. Проблема біологічного та соціального в. Проблема суб'єкту та суб'єктності г. Проблема одиниць аналізу психічного д. Проблема методологічного підходу (концепції) в психології е. Проблема об'єктивного методу в психології 2. Практичне завдання. Аналіз результатів навчального експерименту

Тема 4. Категорія особистості

Лк4 "Категорія особистості" (денна)

Поняття "особистість". Особистість як об'єкт і суб'єкт соціальної взаємодії. Проблема співвідношення біологічного та соціального в структурі та розвитку особистості. Узагальнена структура особистості в роботах вітчизняних психологів. Поняття потреби. Класифікації потреб. Проблема походження та співвідношення потреб. "Піраміда потреб" за А. Маслоу. Поняття мотиву та мотивації. Неусвідомлювані мотиви. Види установок та їх прояви. Усвідомлювані мотиви. Сутність, характеристики та види інтересів. Структура та види переконань. Сутність та види прагнень. Поняття про спрямованість особистості. Види спрямованості особистості. Поняття про самосвідомість особистості, її функції та етапи формування. "Я-образ" особистості.. Види "Я-образів". Самооцінка особистості. Види самооцінки. Рівень домагань. Самоповага. Самоефективність та самопрезентація. Поняття про психологічний захист особистості. Механізми психологічного захисту особистості. Формування та розвиток особистості. Шляхи, умови, фактори особистісного зростання. Особистість як суб'єкт і об'єкт навчання, виховання і самотворення. Поняття "життєвий проект" особистості.

Пр2 "Категорія особистості" (денна)

1. Теоретичні питання. Методологічні проблеми категорії особистості: а. Психофізична і психофізіологічна проблема б. Проблема біологічного та соціального в. Проблема суб'єкту та суб'єктності г. Проблема одиниць аналізу психічного д. Проблема методологічного підходу (концепції) в психології е. Проблема об'єктивного методу в психології 2. Практичне завдання. Аналіз результатів навчального експерименту

Тема 5. Категорії активності, діяльності, поведінки, вчинку

Лк5 "Категорії активності, діяльності, поведінки, вчинку" (денна)

Активність та діяльність. Поняття про діяльність. Основні відмінні риси діяльності особистості. Діяльність як фактор розвитку індивіда і становлення людської особистості та індивідуальності. Діяльність як психофізіологічний процес та соціально-історична сутність діяльності. Структура діяльності. Види дій. Компоненти дій та їх функції. Інтеріоризація та екстеріоризація дій у діяльності людини. Освоєння діяльності. Сутність навичок і вмінь. Класифікація навичок і вмінь. Етапи формування навичок. Змінення компонентів дії внаслідок формування навички. Взаємодія навичок. Поняття про звички. Види звичок: за походженням; за впливом на організм. Особливості формування звичок та їх роль в життєдіяльності людини. Основні види діяльності. Поняття про поведінку. Особливості поведінки людини. Вчинок – як структурна одиниця поведінки людини. Структура та види вчинків. Адаптивна та неадаптивна поведінка особистості.

Пр3 "Категорії активності, діяльності, поведінки, вчинку" (денна)

1. Теоретичні питання. Методологічні проблеми категорій активності, діяльності, поведінки, вчинку: а. Психофізична і психофізіологічна проблема б. Проблема біологічного та соціального в. Проблема суб'єкту та суб'єктності г. Проблема одиниць аналізу психічного д. Проблема методологічного підходу (концепції) в психології е. Проблема об'єктивного методу в психології 2. Практичне завдання. Аналіз результатів навчального експерименту

Тема 6. Категорія пізнання людиною світу

Лк6 "Категорія пізнання людиною світу" (денна)

Увага як умова пізнання. Функції уваги. Види уваги. Властивості уваги. Неуважність, її причини. Види неуважності. Чуттєвий рівень пізнання: відчуття та сприймання. Поняття про відчуття. Класифікація відчуттів. Основні властивості відчуттів. Загальні закономірності відчуттів. Поняття про сприймання. Загальні властивості та індивідуальні особливості сприймань. Класифікація і види сприймань. Особливості сприймання людиною часу, простору, руху. Пам'ять. Теорії пам'яті в психології. Класифікація видів пам'яті. Процеси пам'яті. Основні види запам'ятовування. Відтворювання. Види відтворювання. Збереження та забування. Закони збереження та забування. Індивідуальні особливості пам'яті. Віші пізнавальні процеси: мислення та уява. Поняття про мислення. Основні характеристики мислення. Взаємозв'язок мислення та мови. Фізіологічні основи мислення. Функції мислення. Проблема "мислення тварин". Логічні форми мислення. Поняття, їх види. Правила визначення понять. Судження. Види суджень. Умовиводи, види умовиводів. Розумові операції. Види мислення. Індивідуальні особливості мислення людини. Поняття про уяву. Роль уяви в житті людини. Основні функції уяви. Уява та органічні процеси. Класифікація видів уяви. Аналітико-синтетичний характер засобів уяви. Індивідуальні особливості уяви людини. Креативність.

Пр4 "Категорія пізнання людиною світу" (денна)

1. Теоретичні питання. Методологічні проблеми категорії пізнання людиною світу: а. Психофізична і психофізіологічна проблема б. Проблема біологічного та соціального в. Проблема суб'єкту та суб'єктності г. Проблема одиниць аналізу психічного д. Проблема методологічного підходу (концепції) в психології е. Проблема об'єктивного методу в психології 2. Практичне завдання. Аналіз результатів навчального експерименту

Тема 7. Категорія емоційно-вольової регуляції

Лк7 "Категорія емоційно-вольової регуляції" (денна)

Переживання людини як форма відображення дійсності. Емоції і почуття: сутність та співвідношення понять. Основні функції емоцій і почуттів. Специфіка емоцій та почуттів людини. Класифікація емоцій та почуттів. Поняття про фундаментальні емоції за К.Є. Ізардом. Емоційні властивості особистості, їх прояви та формування. Поняття про волю. Ознаки вольової поведінки. Функції волі. Вольова регуляція поведінки: внутрішня і зовнішня. Локуси контролю та воля. Загальні властивості волі. Теорії волі. Роль другої сигнальної системи у формуванні вольових дій. Мимовільні та довільні дії. Прості та складні довільні дії. Характеристика та структура вольового акту. «Боротьба мотивів» у вольовому акті. Зв'язок волі та почуттів.

Пр5 "Категорія емоційно-вольової регуляції" (денна)

1. Теоретичні питання. Методологічні проблеми категорії емоційно-вольової регуляції: а. Психофізична і психофізіологічна проблема б. Проблема біологічного та соціального в. Проблема суб'єкту та суб'єктності г. Проблема одиниць аналізу психічного д. Проблема методологічного підходу (концепції) в психології е. Проблема об'єктивного методу в психології 2. Практичне завдання. Аналіз результатів навчального експерименту

Тема 8. Категорія складних індивідуально-психологічних властивостей особистості

Лк8 "Категорія складних індивідуально-психологічних властивостей особистості" (денна)

Поняття про темперамент. Історія розвитку вчення про темперамент. Характеристика типів темпераменту за основними властивостями. Вимоги діяльності та тип темпераменту. Поняття про характер. Природні і соціальні умови формування характеру. Теоретичні та експериментальні підходи до дослідження характеру. Поняття про "рису характеру". Структура характеру. Провідні риси характеру. Типологія характеру як центральна проблема експериментальних досліджень і теоретичних пошуків. Поняття про акцентуацію характеру. Поняття про здібності. Проблема походження здібностей: природне і соціальне у здібностях. Показники здібностей. Історія експериментального дослідження здібностей. Показник IQ та можливості його використання при вивченні здібностей. Структура здібностей. Теоретичні та практичні здібності. Загальні та спеціальні здібності. Рівні розвитку здібностей.

Пр6 "Категорія складних індивідуально-психологічних властивостей особистості" (денна)

1. Теоретичні питання. Методологічні проблеми категорії складних індивідуально-психологічних властивостей особистості: а. Психофізична і психофізіологічна проблема б. Проблема біологічного та соціального в. Проблема суб'єкту та суб'єктності г. Проблема одиниць аналізу психічного д. Проблема методологічного підходу (концепції) в психології е. Проблема об'єктивного методу в психології 2. Практичне завдання. Аналіз результатів навчального експерименту

Тема 9. Категорія спілкування

Лк9 "Категорія спілкування" (денна)

Спілкування та його значення в житті людини. Функції спілкування. Потреба у спілкуванні як одна з найпотужніших потреб особистості. Взаємозв'язок спілкування та діяльності. Основні характеристики та види спілкування. Структура спілкування: комунікативна, інтерактивна та перцептивна сторони. Сутність комунікативного аспекту спілкування. Структура комунікативного акту. Особливості людської комунікації. Вербальні та невербальні засоби спілкування. Спілкування та мовлення. Типи невербальної комунікації. Сутність інтерактивного аспекту спілкування. Поняття "соціальна роль". Різновиди соціальних ролей. "Рольове віяло" особистості. Механізми міжособистісного сприймання у процесі пізнання та розуміння іншої людини

Тема 10. Категорії групи та особистості в групі

Лк10 "Категорії групи та особистості в групі" (денна)

Поняття соціальної групи. Група як суб'єкт діяльності. Основні характеристики групи. Загальна класифікація груп. Поняття рівня розвитку групи. Колектив як група. Поняття великої групи. Загальна характеристика великих соціальних груп. Види стихійних груп. Психологічні механізми наповнення. Мала група в соціальній психології. Класифікація малих груп. Психологічна структура та динамічні процеси в групі. Загальна характеристика процесів диференціації та інтеграції в малій групі. Феномени взаємодії особистості та групи. Феномен групового тиску. Поняття конформізму, його сутність як соціально-психологічного феномену. Різновиди конформізму. Класичні експерименти з дослідження конформізму. Підкорення, як різновид конформізму. Умови прояву конформності. Соціальна фасилітація. Психологічні причини соціального збудження. Соціальні лінощі. Індивідуальні зусилля та групова робота. Деіндивідуалізація особистості. Поняття та соціальні обставини виникнення. Групова поляризація. Поняття групової поляризації. Теорії групової поляризації. Огруплене мислення. Симптоми огрупленого мислення.

Пр7 "Категорії спілкування, групи, взаємодії особистості і групи" (денна)

1. Теоретичні питання. Методологічні проблеми категорій спілкування, групи, взаємодії особистості і групи: а. Психофізична і психофізіологічна проблема б. Проблема біологічного та соціального в. Проблема суб'єкту та суб'єктності г. Проблема одиниць аналізу психічного д. Проблема методологічного підходу (концепції) в психології е. Проблема об'єктивного методу в психології 2. Практичне завдання. Аналіз результатів навчального експерименту

Тема 11. Категорія психічного розвитку і формування особистості людини

Лк11 "Категорія психічного розвитку і формування особистості людини" (денна)

Проблема співвідношення біологічного і соціального впливу на психічний розвиток та формування особистості. Концепції психічного розвитку та формування особистості: біогенетичні, соціогенетичні, теорія конвергенції двох факторів, персоногенетичний підхід, когнітивний підхід. Епігенетична теорія розвитку особистості Е. Еріксона. Розвиток людини як процес оволодіння соціально-історичним досвідом. Історико-культурна теорія розвитку вищих психічних функцій Л.С. Виготського про джерело психічного розвитку, рушійні сили та фактори розвитку. Основні закони психічного розвитку та формування особистості людини. Основні лінії та напрямки психічного розвитку та формування особистості людини. Проблема зв'язку навчання та розвитку. Концепція Ж. Піаже про інтелектуальний розвиток дитини та співвідношення навчання і розвитку. "Експерименти Піаже" та висновки з них. Л.С.Виготський про співвідношення навчання та розвитку. "Рівень актуального розвитку" та "зона найближчого розвитку".

Тема 12. Категорія вікового періоду

Лк12 "Категорія вікового періоду" (денна)

Проблема здійснення вікової періодизації психічного розвитку. Одиниці поділу онтогенезу. Типологія "віку" та її теоретичні засади. Теорія вікової періодизації у вітчизняній психології: принцип історизму (Л.С.Виготський), принцип діяльнісного підходу (О.М.Леонтьєв). Поняття вікового періоду: соціальна ситуація розвитку, провідний вид діяльності, вікові новоутворення, кризи розвитку, закон чергування різних типів діяльності. Вікова періодизація психічного розвитку людини. Механізм зміни вікових періодів.

Пр8 "8. Категорії психічного розвитку і формування особистості людини та категорія вікового періоду" (денна)

1. Теоретичні питання. Методологічні проблеми категорій психічного розвитку і формування особистості людини та категорія вікового періоду: а. Психофізична і психофізіологічна проблема б. Проблема біологічного та соціального в. Проблема суб'єкту та суб'єктності г. Проблема одиниць аналізу психічного д. Проблема методологічного підходу (концепції) в психології е. Проблема об'єктивного методу в психології 2. Практичне завдання. Аналіз результатів навчального експерименту

9. Стратегія викладання та навчання

9.1 Методи викладання та навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Лекційне навчання
МН2	Проблемне навчання
МН3	Практикоорієнтоване навчання
МН4	Самостійне навчання
МН5	Електронне навчання

Навчання, що передбачає МН1, МН2 забезпечує РН1, РН6 та РН7. Інтеграція МН2, МН3 зорієнтована на досягнення РН2, РН3 та РН5. Навчання з використанням МН4 та МН5

сприяє досягненню РН5 та РН7. Дотримання заздалегідь складених графіків подання звітної документації сприяють формуванню у здобувачів освіти організованості, дисциплінованості, стимулює закріплення навичок активного, самостійного, творчого мислення.

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує опанування магістрантами загальними компетентностями ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності; ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). Навчальна дисципліна також сприяє формуванню СН6 Здатність до забезпечення здорового способу життя особистості та групи, що пов'язана з однією з цілей сталого розвитку України.

9.2 Види навчальної діяльності

НД1	Проблемні лекції
НД2	Навчальна дискусія з теоретичних питань
НД3	Вирішення практикоорієнтованих ситуацій
НД4	Виконання навчальних психодіагностичних досліджень
НД5	Виконання письмової роботи
НД6	Діагностичне тестування

10. Методи та критерії оцінювання

10.1. Критерії оцінювання

Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$82 \leq RD < 89$
Загалом правильна робота з певною кількістю помилок	4 (добре)	$74 \leq RD < 81$
Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$64 \leq RD < 73$
Виконання задовольняє мінімальним критеріям	3 (задовільно)	$60 \leq RD < 63$
Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$35 \leq RD < 59$
Необхідний повторний курс з навчальної дисципліни	2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 34$

10.2 Методи поточного формативного оцінювання

	Характеристика	Дедлайн, тижні	Зворотний зв'язок

МФО1 Коментарі викладача за результатами участі у навчальних дискусіях	Викладачем формулюються оцінювальні судження стосовно точності та повноти висловлювань здобувачів, а також їх активності та толерантності до співрозмовників	Постійно	Усно
МФО2 Розв'язування ситуаційних завдань	Викладачем формулюються оцінювальні судження стосовно точності та повноти аналізу здобувачами психологічних сутності та причин певної ситуації (кейсу), а також повноти та доцільності педагогічних (методичних) практичних рекомендацій, щодо вирішення даної ситуації.	Постійно	Усний
МФО3 Обговорення результатів проведення навчальних експериментів	Викладачем формулюються оцінювальні судження стосовно точності та повноти аналізу здобувачами результатів психодіагностичних досліджень, а також повноти та доцільності психолого-педагогічних практичних рекомендацій, що впливають з цих результатів	Постійно	Усно

10.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

	Характеристика	Дедлайн, тижні	Зворотний зв'язок
МСО1 Якість виконання практичних робіт	Оцінюється викладачем загальна активність та творчий підхід магістранта до виконання завдань та робіт практичного заняття.	Тиждень 16	В балах. Максимально по 3 бали за кожне практичне заняття
МСО2 Тестування №1 (проміжний модульний контроль)	Тест, що виконується на платформі МІХ	Тиждень 9	В балах. Максимально 10 балів
МСО3 Тестування № 2 (проміжний модульний контроль)	Тест, що виконується на платформі МІХ	Тиждень 16.	В балах. Максимально 40 балів
МСО4 Виконання письмової роботи	Оцінюється викладачем у відповідності до визначених критеріїв	Тиждень 16	В балах. Максимально 26 балів.

Контрольні заходи:

	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Можливість перескладання з метою підвищення оцінки
1 семестр	100 балів		
МСО1. Якість виконання практичних робіт	24		
	24	14	Так
МСО2. Тестування №1 (проміжний модульний контроль)	10		
	10	6	Так
МСО3. Тестування № 2 (проміжний модульний контроль)	40		
	40	25	Так
МСО4. Виконання письмової роботи	26		
	26	15	Так

В процесі підсумкового сумативного оцінювання результатів навчання враховуються результати неформального/інформального навчання здобувачів за тематикою навчальної дисципліни: 1 Проходження он-лайн курсу на освітній платформі (Prometeus, Coursera, EdEra та інших.) 2. Участь у наукових та науково-практичних конференціях, написання тез у збірці науково-практичної конференції, написання статті з публікацією у періодичному виданні. Види навчальної діяльності та ількість балів, що за них зараховується, визначається комісією та оформлюється у вигляді "Освітньої декларації". Форма підсумкового контролю - диференційований залік

11. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

11.1 Засоби навчання

ЗН1	Аудіо та відео наочність
ЗН2	Психодіагностичний інструментарій (опис методик, їх зміст/стимульний матеріал, шаблони протоколів, тощо)
ЗН3	Мультимедіа, відео- і звуковідтворювальна, проєкційна апаратура (відеокамери, проєктори, екрани, смартдошки тощо)
ЗН4	Online сервіси (Learningapps, Padlet, Google Docx)
ЗН5	Відео конференції (Zoom, Google Meet)
ЗН6	Платформа MIX (https://mix.sumdu.edu.ua/)
ЗН7	Бібліотечні фонди

11.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література

1	Гапон Н. П. Теоретико-методологічні проблеми психології : навчальний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 180 с.
2	Москалець В. П. Загальна психологія : підручник. Київ: Ліра-К, 2020. 564 с.
3	Основи соціальної психології : підручник для закладів вищої освіти / за ред. М. М. Слюсаревського. -Київ : Талком, 2018. 580 с.
4	Савчин М. В., Василенко Л. А. Вікова психологія: навчальний посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2021. 376 с.
5	Сватенкова Т. І., Тимошенко О. А. Методологічні та теоретичні проблеми психології: навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2018. 143 с.
Допоміжна література	
1	Бабатіна С.І. Методологічні та теоретичні проблеми сучасної психології Київ : Гельветика. 2018. 144 с.
2	Корольчук М.С., Трофімов Ю.Л., Оседло В.І. Методологічні та теоретичні проблеми психології: Київ : Ніка-Центр, 2013. 336 с.
3	Максименко С.Д. Теоретико-методологічні проблеми психології ХХІ століття: генетико-креативний дискурс. /Вісник НАПН України, 2022, 4 (1) с. 1 – 11
4	Папуча, М.В. Психологічні механізми становлення особистості. /Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Том XIV: Методологія і теорія психології, 2019. (2), с. 266-277
5	Рибалка В.В. Методологічні проблеми наукової психології: навчальний посібник. Київ: ІПООД НАПН України, 2017. 160 с.
6	Савчин М. В. Загальна психологія : навч. посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2020. 344 с.
7	Сергеєнкова О.П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасека О. В. Вікова психологія: навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 376 с.
8	Соціальна психологія : навчальний посібник / Н. Ю. Волянчук, Г. В. Ложкін, О. В. Винославська, І. О. Блохіна, М. О. Кононець, О. В. Москаленко, О. І. Боковець, Б. В. Андрійцев ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 254 с.
9	Туриніна О. Л. Методологія та методи психологічного дослідження: навчально- методичний посібник. Київ : ДП “Вид. дім “Персонал”, 2018. 206 с.
10	Ушакова І.М. Теоретико-методологічні проблеми психології: курс лекцій Харків : НУЦЗУ, 2016. 191 с.
Інформаційні ресурси в Інтернеті	
1	Крюкова М.А. Теоретико-методологічні проблеми психології (в допомогу до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти ступеня магістра факультету психології, політології та соціології). Одеса: Фенікс, 2020. – 34 с. - Режим доступу: http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/13458 .

2	Небайдужі: базові емоційні потреби та соціальна взаємодія https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+NI101+2023_T2
3	Психологічні особливості переживання воєнного конфлікту: чинники стійкості та згуртованості на рівні громад https://examenarium.sumdu.edu.ua/study/course/307